

بومرنگ سیاست های غرب در خاورمیانه

■ رضا ورنوس

بازگشت آن دسته از شهروندان غربی که برای مبارزه در کنار داعش به عراق و سوریه سفر کرده اند همواره یکی از نگرانی های اصلی مقامات اروپایی به شمار می رفت.

با این حال حمله به نشریه شارلی ابدو در فرانسه اولین تعبیر این کابوس بود. فرانسوی ها فکر نمی کردند که بومرنگ سیاست هایشان در حمایت از تروریست های خاورمیانه این قدر زود به خانه باز گردد. البته این همه ماجرا نیست. اندرو پارکر رئیس سازمان امنیت داخلی انگلیس می گوید: تروریست های افراطی و هواداران داعش در غرب در حال برنامه ریزی برای انجام حملات تروریستی به سبک حمله پاریس در انگلیس هستند.

سرویس های امنیتی آلمان هم پیش از این نسبت به اقدامات تروریستی سلفی ها هشدار داده بودند. بلژیک، اسپانیا، سوئد و دانمارک هم از حمله کشورهای اروپایی هستند که شهروندان زیادی در جبهه داعش دارند. رئیس پلیس اتحادیه اروپا (یورپل) اخیراً با اشاره به رفتن ۳ تا ۵ هزار شهروند اروپایی به سوریه و بازگشت شماری از آن ها هشدار داده است: تهدیدات علیه کشورهای غربی از یازده سپتامبر تا کنون به بالاترین حد خود رسیده است.

ماجرای شارلی ابدو و گزارش های سازمان های اطلاعاتی غربی همه حاکی از جدی بودن کشیده شدن دامنه جنگ عراق و سوریه به نقاط دیگر جهان است. تصور این که جنگ داخلی در عراق و سوریه که در حال حاضر در چهارمین سال خود به سر می برد به غرب و اروپا کشیده نشود فرضیه ای خام بود. در میان هزاران جوانی که از اروپا به سختی راهی عراق و سوریه شده اند تا برای گروه داعش مبارزه کنند، بدون شک تعدادی به خانه بازمی گردند. واقعیت این است که در عصر جهانی شدن دیگر پدیده و یا اتفاق محلی نداریم. اصطلاح «این مسئله جزو امور داخلی یک کشور است و به دیگران مربوط نیست» دیگر معنی ندارد. در دنیای امروز مسئله داخلی یک کشور خیلی زود به بحرانی جهانی تبدیل می شود. همان گونه که یک

بحران جهانی خیلی زود مسئله داخلی یک کشور می شود. به اعتقاد بسیاری پدیده داعش و افراط گرایی مذهبی یک مسئله داخلی در عراق بود، ولی همگان شاهد بودیم که چگونه این مسئله داخلی مرزهای این کشور با سوریه را در نور دید و چه زود به اصلی ترین بحران خاورمیانه تبدیل شد.

امروز داعش دیگر مسئله داخلی یک کشور نیست. داعش یک بحران جهانی است. جهانی شدن خشونت و افراط گرایی باعث شد تا خیلی زود بحث امنیت به مسئله داخلی فرانسه تبدیل شود.

عملیات های انتحاری، قتل خبرنگاران در مقابل دوربین و اتفاقاتی از این قبیل حضور پررنگ تر دولت های غربی در مبارزه علیه داعش را به همراه خواهد داشت و همین مسئله توجیه مناسب تری برای انجام حملات بیشتر از سوی داعش در این کشورها خواهد بود. پس از حملات یازده سپتامبر جورج بوش و تونی بلر بار سال نظامیان آمریکایی و انگلیسی به دنبال انتقام از القاعده بودند.

استراتژی نامناسب در زندان هایی مانند ابوغریب و رفتار وحشیانه مأموران سازمان سپا در بازداشتگاه های مخفی بازندانان باعث شد تا چنین مکان هایی به محلی برای تربیت تروریست های آینده تبدیل شود. تأثیر منفی این زندان ها را می توان در ظهور پدیده داعش ۱۴ سال پس از واقعه یازده سپتامبر به وضوح دید. نکته جالب این است که ابوبکر البغدادی، خلیفه داعش هم یکی از همین زندانیان و محصول سیاست های دولت های غربی است. علاوه بر این اگر روند به وجود آمدن داعش را بیشتر بکاوی کنیم خواهیم دید که باز هم این غرب است که متهم اصلی افزایش ناپسامانی در منطقه خاورمیانه است. یکی از اهداف گروه تروریستی داعش معکوس کردن تأثیرات قرارداد سایکس پیکو است که به صورت محرمانه میان قدرت های اروپایی در سال ۱۹۱۶ طی جنگ

جهانی اول منعقد شد. حالا حدود یک قرن بعد از این قرارداد قدرت های اروپایی شاهد بومرنگ سیاست های خودشان در خاورمیانه هستند.

«مالکوم ایکس» از رهبران جنبش حقوق مدنی در آمریکا و سخنگوی وقت جنبش «ملت اسلام» در ۲۲ نوامبر ۱۹۶۳ هنگامی که یک خبرنگار آمریکایی نظرش را در رابطه با ترور جان اف کندی رئیس جمهور آمریکا پرسید؛ در پاسخ گفت: «Chickens Coming home to roost» یعنی «جوجه ها به لانه شان باز می گردند». مالکوم ایکس از این اصطلاح انگلیسی استفاده کرد تا به صورت کوتاه به خبرنگار بفهماند، اتفاقی که برای جان اف کندی روی داد نتیجه عملکرد دوی در ترویج خشونت علیه سیاهان و مدارا با طرفداران نژاد پرستی در ایالات متحده بوده است. واقعیتی که سرانجام دامن رئیس جمهور آمریکا را نیز گرفت. شاید اگر مالکوم ایکس هنوز زنده بود و سوالی مشابه در رابطه با پدیده تکفیری ها و حامیان آن در خاورمیانه از وی پرسیده می شد، باز هم از همان پاسخ بهره می جست. نگاهی به چگونگی عملکرد شبکه های تروریستی در خاورمیانه نشان می دهد این جریان چه به صورت سازمان یافته و چه به صورت یک اندیشه خشونت طلب همواره بیشترین تهدید را متوجه جریان های حامی خود کرده است. زیرا اندیشه تکفیری چاقویی است که برخلاف آن چه مرسوم است دسته خود را هم می برد.